

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De remedijs [con] Jra[m] Ser. LVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De Homicidio

Homicidii committitur: casu, voluntate. Primum committitur homicidium factum, deum iusticia, videlicet cum iudex vel minister reus debeat docere. Secundo necessitate evitabili vel inevitabili. Tertio tunc quando committitur casu, scilicet dando operam rei licite vel illicite.

Quarto committitur voluntate: et hoc aut iuste aut iniuste. Iuste quidem: quando est iusta causa, iustus ordo, iustus animus. Nam si legem ad infirmitatem vel occidendum iuste iudicet tria. Primum iusta causa: videlicet quando occidit reus non innocens: sicut illud Exo. xxij. In fontem et iustum non occides. Secundo requiritur iustus ordo, scilicet ut occidens habeat potestatem: reus de crimine sic convictus. Tertio reus iustus iustus animus, scilicet ut solus fiat amore iusticie et odio carnis, non libidine vindicte vel appetitu peccati. Primum quod notandum est quod aliquis occidit alium quatuor modis: Primum litore nocendi, sicut inimicus occidit inimicum suum. Secundo modo cupiditate auferendi, sicut laicus occidit mercatorem, et his duobus modis homicidium est sine peccato. Tertio modo ordine obedientie: sicut iudex occidit reum. Quarto modo necessitate subveniendi: sicut miles occidit hostem vel aliquis occidit volentem se occidere, dum non potest aliter evadere. Et his duobus modis homicidium non est peccatum: ut infra patebit. Nec Alexander in titulo, pre summo. Et

Nota bene summa pars. l. ij. c. i. q. ij. r. vj. p. coru. Ex dicitur quod si non solum manu occidens, homicida iudicatur, sed et alij. Unde de canonibus peccati sacri, xxij. q. vij. i. cap. Si quatuor. Si quatuor homines aut quatuor vel plures pro una rixati fuerint: et ab his vulneratus mortuus fuerit, quatuor eorum ei plagam imposuerit: sicut statuta canonum ut homicida iudicetur. Respondeo autem quod cum impugnabatur volentes eum inficere, reus si penitente, quod autem nec eum impugnabatur: nec vulnerabatur: nec periculo nec auxilio cooperatores fuerit: sicut tamen affuerit extra noxam se. Ubi de gloria supra verbo impugnabatur, de gloria. Nec tamen per eussurum, q. d. Et tamen non percussit: voluerit tamen iustificare homicidii iudicandi sunt. Secundo dicitur de homicidio siue quod quibus personis sic prohibetur occidere hominem malefactorum: Et rursus breviter quod tribus personis non licet hominem occidere et malefactorum. Primum

Tribus personis non licet: persone puere non habenti auctoritatem et potestatem hominis faciens homicida, ut supra ostendit. Thoma, ij. q. q. minutum de legibus, ar. ij. Et, xxij. q. iij. in c. Ille dicit: Ille gladius occidere non dicitur accipit quod nullus superiorum aut legitima potestate habere vel sentiente in sanguine alieni armatus. Et talis teste saluatore Mat. xxvj. gladio bibit. Et quod inferit quod persona preclaris aut puata occidens alium iustum superiorum, homicidium non committit, quod non occidit ipse: sicut potest ille cuius auctoritate occidit. Sic miles occidit hostem auctore principis, et minister occidit latronem auctoritate iudicis. Nec secus Thoma, vbi supra. Secundo occidere malefactorum non licet persone presecrate vel ordiate: videlicet preposito, episcopo, sacerdote, diacono etc. Unde, i. ad Timotheum, iij. de apostolis. Operis episcopi sine crimine esse non percussore etc. Idem Petrus a domino fuit reprehensus, quod cum quisisset a choro Luc. xxi. Dominus si percussit, i. gladio: an rationem sibi faceret choro percussit: tamquam ipse non sequens in gratiam suam.

Suo modo non licet sacerdoti aut diacono vel subdiacono, ut habet ex canone Nicolai preposito, di. l. in c. Leticium, vbi dicitur. Licet differret sine militibus seculi a ministerio ecclesie, non tamen ministerio ecclesie militare seculo: pro quod ad effusionem sanguinis necesse est pervenire. De hoc latius Thoma, ij. q. q. lxxij. ar. iij. Quod dicitur: quod videtur quod papa, episcopus vel sacerdoti liceat occidere malefactorum. Ille enim inficitur cuius auctore fit: sicut auctoritas imperatoris est maleficium inficere. Et habet auctoritatem imperatoris a papa accipit, quod etc. Ad hoc dicitur in duobus modis. Primum quod alius est accipere auctoritatem vel potestatem: alius est recipere executionem potestatis. Non imperator recipit potestatem a papa ad puniendum maleficos, executiones autem potestatis accipit a lege, ita quod a deo per papam recipit auctoritatem ut sit minister legis divine, sed ab ipsa lege accipit auctoritatem velus minister. Unde apostolus ad Romanos, xij. Non est sibi ne causa gladius portat: deus est minister in ira eius qui malum facit. Et Augustinus in quibusdam locis dicit. Licet homo non occidat: lex occidit non tu, dicitur iudici seculari.

Secundo dicitur: quod duplex est auctoritas iudicandi et duplex iudicandi. In auctore iudicandi bene sequitur, ille facit cuius auctoritate iudicatur. In auctore inveniendi non sequitur. Et sic auctoritas iudicandi occidere maleficos penes imperatorem. Auctoritas inveniendi est penes papam, episcopum et ceteros sacerdotes. Unde Bernardus, iij. de prelo ad Eugenium papam ostendit: quod licet gladius ecclesie, scilicet malum spiritualis dicitur, quod gladius malum est apud papam: non tamen ad verum vel iustum, sed quod non ad nocendum. Et subdit Bernardus, ad Eugenium papam. Qui gladium tuum male negat: non satis videtur mihi accedere verbum domini dicitur. Mat. xxvj. Convertere gladium tuum in vaginam, tuus est et ipse tuo forsitur nunc tu non tua manu evaginanda. alioquin si in illo ad te periret: diceret apostolus. Ecce duo gladii hinc: non rudi dicitur dominus, scilicet sed nimis est. Uterque gladius ecclesie est, scilicet spiritualis et materialis. Spiritualis ad iustum sacerdotem, Corporalis ad nocendum sacerdotis et iustum imperatorem. Nec Alexander, iij. pre summo. Tertio non licet inficere, prope persone quod ad se, quod nulli licet inficere seipsum: sicut hoc clare ostendit deus. Thoma, ij. q. q. lxxij. ar. v. Et sic breviter in illo casu licet homini seipsum occidere: nisi hoc esset iustum spiritus sancti: ut scilicet creditur de Salsone: ut de Augustino, l. i. de civitate dei, c. xxj. vbi dicitur per idem excusat. Ipe quod occidit filium suum. Sic ergo propter quod non malum sit homicidium dicitur quod ex ira procedit. Rogo ergo deum ut sua misericordiam custodiat ab homicidio non solum corporis sed etiam anime peccati mortale: ut sic valeat bene vivere per gratiam per quam tandem adipisci possumus vitam sempiternam. Amen.

De remedio contra Iras Ser. lvi.
Rascimini et nolite peccare, per apostolum. In precedentiibus articulis per aliquos finis est detestabile iniquitas: quanta mala faciat, quod filias peruriant: quod calumnia effectus: propter quod quilibet de se fit rior. Et si quis non ad plenum hanc consideravit: actus est multum elidere potest quod valde periculosum est homini vincit passionibus ire nec tantis, vel saltem aliis: quod permissis involuat ma

lis. Jo i pñe ser. vt facili homo ire passiones
refrenare valeat cogitauit dicit d qbusda reme
dys i ira: vt sic irascamur ne peccem: nix xbu
pbe i ebemare. Pro gra dicam? Ave maria.
Irascenti r no. pec. vbi s. Exq msta r mag
pcta pcedit ex ira: nec arisi e cuilibet vt i iram
aliq possit bñe remedia: ne i tlia cadat pcta. Et
qz n solu ho caur? ee dz i ira. pna ne captat ab
ca: sz er i ira aliena siue i ira pxi sui. Jo cogita
ui pmo dicere q sine remedia i ira aliena: r rā/
de q sine remedia i ira pna: vt parebit i sequē
tib. Circa pñū ē aduertēdū: q i iram alie
nam sunt tria remedia

Mollis responsio
Remedia i ira aliena
Silentium
Beneficiū

A Prīmū i remediū i ira aliena ē moll rñsio
Uerbu: Un puer. xv. dz. Rñsio moll frāgit irā: sermo
mollestrā dur? suscitāt furore. Sup q de Hiero. Qui i
sic iram
ba i repas hūilt recipit: tā pñiqe vnie reat?
quē gellit. ac q supb argueti resulcat: maiores
i se irā districi iudicij puocat. Et Nico. d ly. de
Rñsio moll frāgit irā i crepanē vt i minā: sic
pñ Judicij. viij. d Bedeone: q rñdēdo dulciter
ill d tribu effrai fregit irā eoz. vñ sic ibidē hē.
viri effrai irati erāt i Bede/ co q nō vocasset
eos ad pugnā. ipe xō tunc mollit rñdit eis di.
Quid tñe facere potui qle vos fecistis: nōne me
lioz ē racem? effrai videmū: abiezer? q. d. Indi
gnū fuisse q ad tāparū rem siue pu gnā vos
vocasset. qz vn? ex vob pualce mlti illoz i qz
pugni. sz ad vos mag? r fortia bella prinēt. sic r
dñs oñdit: q i man? vias tradidit pncipes ma/
dian: oreb r zeb. Ecōtra dura rñsio puocat fu/
rore. Jo de Sapies vbi s. fmo dur? suscitāt fu
rore. Sic pñ. ij. Reg. xix. q viri de tribu iuda
dure rñdētes decē tribub: fecerūt eos recedere
a David. Hui? erm hēm? i vitaspa. d abbate
Nachario: q cū iret ad qndā locū: discipulus
ei? pcedēs ipm obuiauit cuidā sacerdoti idoz
loz portāt lignū gñde. L ui dixit discipul? ma
charij. Quo vadis demon? At ille irat? pculsit
eū: ita q fere mortuū eū reliq. L ui postea ob/
uiās abbas Nachari? dixit. Saluēz labora
tor: saluēz. At ille. Quid i me bōi vidisti vt me
ira saluaret? L ui sener. qz vidit te laborārem.
L ui sacerdos. Et ego ex tua salutarē cogitū te
fui magni dei. sz qdā mōach? me male saluta
uit: quē ego plag? affeci. Et statī cōpūcē ē sa/
cerdos idoloz/ petēs veniā. r duxerē vulnera/
tū vsq ad cellā. r sacerdos idoloz mōach? sa/
er? ē. Ecce qd fac fmo moll? r qd fmo dur? Jo
d. puer. xxv. Ligua moll i fringit duriciā. Lin
gua moll. i. ligua suauit loqns. sic ligua Abi/
gail i fregit duriciā quā disposuerat dauid in
ferre Nabal ei? marito r domui sue. j. Re. xxv
Ecōtra dz. puer. xv. Os fatuo? ebullit stulticiā
Et iō aq frigida moll rñsiois supfūdeda ē: fm
illō Eccl. xvij. Nonne ardore refrigerabit ros?
Dulce ei xbu ē velut ros refrigerās ardore ire.

Sic ei ex eodē ore erit flar? p quē ignis māi ac
cedit: r spū vñ exiguū. sic ab ore erit xbu du
rū vñ ignis ire accedit: r dulce xbum vñ ignis
ire exiguū. fm illō Eccl. xxvij. Si sufflaues
qñ ignis exardebit. r si spuer? sup illā/ exiguū
vraq: ex ore pfiat scū. vbi de Nico. d lya. Si
sufflaues. i. xbu ad excitatōez iraci pñlet? qñ
ignis exardebit. i. rā mag? iñāmabit. si expue
ris sup illā. s. ligua rñsiois vt excitatē ostēdē
do ei? mala: exiguū. s. ignis iracūdie r furor?
vraq: ex ore pfiat scū. i. xbu irā accēdēs r ver
bū cā refrenās: sic venenū r rpiaca ex eodē p/
cedūt. Nec mir? si dur? xbis irā accēdit eū collū
sio duoz cozpoz ignē mālē pducāt: sic duozū
lapidū. Sic q pñ q molle xbu frāgit irā. Et ē
bñ vñ d miracul? spūalib: q molle frāgit du
rū. Sedz remediū i ira alienā ē silentiū. Un
puer. xxvj. Lū d fecerit ligna extinguet ignis. B
Per ligna icelligūt xba q rñdēt hoi iracūdo: p
q ignis ire nuerit. Un Eccl. viij. Ne litiges cū
boie liguoso: r n struas i ignē illū. i. i rā illū/ li
gna. i. xba dura. Securi? est em ab irato rece?
dere qz sibi rñdere. sic aliqz recedit ab igne qñ
ñ vult ab eo cōburi aur calefieri. Et h vlt apl's
ad Ro. xij. di. Nō vos d fendētes: sz dace locuz
ire. Et qv i ser? tal? doctia. q cū hō sentie pñz
suū iratū: dz ei? irā moll rñsioe frangerē. qd si
facere n pñdz silere r ab irato recedere. Ter
tū remediū i ira alienā vt odiū ē bñficiū. Un si prune
puer. xxv. Si esurierit inimic? tu? ciba illū. si si ardentes
rit/ da illi aquā bibere. Prunas ei rgeres sup
caput ei?. Un bñficia q inimico exhibēt sē ranqz
prune ardētēs: accēdētēs inimicos ad amorem.
Un legit i vitaspa. d qdā pñe noie Theon: q
bebāt gras sanadi egros. ad quē cū vēissent la/
tronos putātes eū bñe mltū aux. ipe fec? stare
eos forib? affixos. r mane cum icole vellēt eos
cōburere. p furto: ipe ait. Sinite eos abire illoz
fos. alioqn fugiet a me gra sanitarū. r statī ipm
latrōes pueri frad dñm. Legit ē d qdā pñe q
vocabat Amon: q i egypto morabāt in eremo:
q latrōes ei auferebāt panes qv ipe vefcebat.
Un Amō pcepit duob? dracoib? vt custodirēt
ostij cellē. Et cū latrōes vēissent ad ostij cellē:
vidētes dracoēs obstupuerē. qz iuenit Amon
p tiorē semimortuos: r fec? eis parare mēlas: r
p pūci facit sē scilicet hōies. Ecce quō irā alie
na r odiū tollūt p bñficiū inimico exhibitū. Sic
i bñficia remedia i ira alienā siue odiū alienū
q vtile ē cuilibz mēorie cōmēdare. Nūc scdo
pncipal? vidēdū erit d remediū i iram pna.
Pro q ē aduertēdū q pla sūt i media i ira pñaz
Cōsideratio dñice passiōis (vix)
Pecogitatio mltaz aduistratio
Cōsideratio pñe fragilitat?
Remedia i iram pnam
Cōsideratio flar? pñz in q est
Cōsideratio dñice ordinatiois
Uilpensio iniuriar? (larione
Cōsideratio vtilitat? ex tribu?
Cōsideratio epñ? nri d bac vica.

dia
Cle
miz
se
nre
di.
61
ce
fic
Et
Ad
ou
as
dū
ica
ter
em
ci
fi
qui
in
ari
z i Duplex
au/ aucon
u/ ras ubē
pas di r inus
r/ r endi
pa
nal
sū
ad
sa/
ar.
et
nā
tis
ed
na/
ad
ij.
e q
ste
llo
ū/
de
ci/
ci/
ia
tia
m
m
n.
on
ez
tū
ad
ru
ne
na

B
Silentiū
frāgit irā
alienam
Bñficia
cū
Exēplū
Exēplū
C

infere qnta ipe sic loqndo intulit sibi ipe. Alio
 rurſu deboneſtauit eu vbiſ peticie: nec idigna
 tus e. Et dixerit ei. Quare no idignarſ iudic
 Dic deboneſtor me? vſ e vidie? vſ mendax
 Si veridie? pſ vitarē no iracoſ. ſi mēdax: de
 eſt idignatiois ca: qd ipe no nouit qd dixerit.
 Per ſilētia igiſ ipe vicit ire motū. qz cū p ſilen
 tiū vor reſtringit/ ab inſ ira mitigaſ. Et econ
 tra cū p ſilentū ira no pmiſ ampli⁹ vigorat: vt
 vult Pythagoras. z hi in viciis phoz. ca. xvij.
 Quo inq̄ min⁹ pſerſurā: eo magis ab ira pme
 ris. z q̄ ampli⁹ q̄s i loq̄itate reſoluit: eo pl⁹ ira
 accēdi cōprobat. Jo de apſ Jaco. j. Sit omis
 hō velox ad auditiōē: tardus autē ad loq̄ndū. z
 tard⁹ ad irā. Qd tractas Hugo de iſtrucōe re
 ligioſoz. iate. Videre inq̄ q̄s pueniētē poſt inſ
 tiogūiū Jacobo. phibuit etiā de cauda ira. vt
 parētē onderet: qz q̄ linguā ſuā a mltiloq̄o no
 vult cōpſcere: no poterit animū ſuū a feruore
 iracūdie illēſū cuſtodire. Et ſubdit poſt pauca
 Moſ em vt lingua in diſcrete ad mltiloquiū re
 ſoluit: ad diſtrahēdā pacē cordis nſi q̄s ianua
 oſtj apſ. Ad h valēt exēpla ſcōz parz in crez
 mo. Un i vitapſa. legiſ de ſcō Jlaac abbate. q̄
 reſpē a qdam ſſe qre demōēs cū contū em
 rē: Rūdit. Ex q̄ fact⁹ ſum monach⁹ ſtaui apd
 me vt iracūdia extra guttur meū no pcederet.
 z iō timēt me ita demōēs. Legiſ etiam d beato
 Achille: q̄ qdā ſenex veniat ad eū z vidit illum
 ſanguinē expuere: z q̄ſiuit qd h eſſet. L ui ab
 bas Achilles rūdit. Sermo erat cuiuſdā friſ
 q̄ me pſiſtauerat: ſz repugnauit vt no illū dice
 rē. ſz petj dñm vt colleret a me. Et fact⁹ eſt ille
 ſmo ſanguis i ore meo. z poſtq̄ expuit illū: reſ
 cui. ſz z ipam triſticiā z ſmone illū ſum oblit⁹
 Ecce qntū valēt ſilentū z irā. Jo dī i pſ. Poſ
 ſui ori meo cuſtodia eū pſiſteret pccōz aduerſū
 me zc. Tertiū remediū e pſideratio ppc fra
 gilitatſ. Nā q̄ pſios defect⁹ pſiderat facillime
 irā z aliū pceptā ſedat. Et h docet Bre. vbi ſ.
 circa finē qnti moral. di. Sed s mod⁹ ſuade cō
 ſuetudis e: vt cū alienos excēſ⁹ aſpiciunt: nſra
 q̄bz i alios excēſim⁹ delicta cogitem⁹. pſidera
 ra q̄pe iſſirmitas p pſia mala i nob excuſat ali
 ena. Patētē nāq̄ illatā iniuriā tolerat. q̄ pie
 meminit qd fortaſſe ad huc bz in q̄ z ipe tolera
 ri debeat. z q̄ſi aq̄ ignis extinguit: eū ſurgente
 furore animi ſui cuiq̄ adueniēte culpa reduſ
 cit. Idē p oia vult Gene. li. j. d ira dicēs. Si ta
 cit⁹ ad ſingla diſſeris qbz offēderſ: z h cōmiz
 ſiſſe coguerſ: nūq̄ iracerſ. Et poſtea vult q̄ iō
 iracerſimur: qz aliena vicia no pſia ſtemur. ſic
 dicēs. In ocul hēm⁹ vicia aliena: a tergo q̄o no
 bis ſūt nſra. Sic q̄ valde valēt z irā pſa mala
 ſiue pſiā fragilitatē cognoscere. Debet em hō
 accēdere. q̄ null⁹ pōt ſibi ipe ſufficere. Et q̄ ille
 cui iracerſimur fuit vel erit nobis viliſ: vel ad
 huc poterit nobis fuit. ¶ Un Gene. vbi ſup
 Ditiorez inq̄ nos faciet ſi cogitauerim⁹ q̄
 aliq̄ pſiue nobis ille cui iracerſimur. Un Aug.

Exēplū

Exēplū

Exēplū

Exēplū

Exēplū

Exēplū

z allegat in ſūma vicioz. Iracerſ ſuo ne pecc
 cer: iracerſere tibi ne tu pecces. q. d. Ex pſideratiō
 one pſie fragilitatſ ceſſat ira. p pccis alienis.
 Accēdat q̄ hō pſiā fragilitatē z ipocrenā ſuā
 z irā. Sed mlti ſūt q̄ ſuane iram z pſim ſuū:
 qz repurāt dedecus eſſe no vindicare ſe de eo.
 qui eis iniuriat⁹ eſt. Tales autē accēdere debe
 rēt q̄ nec poterāt habere ſe defendēdi a miſerſ
 z pulicibz. Un Aug. Homo tibi iuiciū dicit: z
 times z iratus es. pulicibz reſiſte vt dormias
 zc. Ad h valēt exēpla z irā recitata ſ. ſer. xli. E
 Maximū q̄ remediū z iram eſt: vt hō digeraſ
 irā. i. expeccet ad ipſ bonū: ſe no videtē ſtari
 ſz poſtq̄ p cōp⁹ z morā ira e digeſta cūc ſit cōz
 recio iuſta. Un Gene. li. j. de ira diē. Maxim
 remediū ire mora e. Ex his em q̄ nos offēdit
 alia nob annūciant: alia audim⁹: alia videm⁹.
 ſed no dēm⁹ cito credere: qz mlti mētiunt vt de
 cipiāt: mltiq̄z decepi ſūt alterius criminatōe.
 ¶ Quare remediū e: q̄ hō pſideret ſtari. pſi
 um in q̄ e. q̄nto ei q̄s e gñioſoz: z mēte dignoz:
 rāto ab ira remotioz. Un z Briſt. iij. Erb. ondit
 q̄ magnanū n e maloz ſibi illatoz. memoz. n eſt
 e pccōſus. vilipēdit ei ſibi mala illata. z repu
 rat turpe ſe de his ſtari vlcet. Un z de Julio
 ceſare de Tullio: q̄ null⁹ obliuſci ſolit⁹ erae
 niſt iuriat⁹: vt allegat o. Tho. iij. Erb. vbi ſup
 Jo autē magnanū no pcedit: qz nullū malū ſibi
 eſtimat z dignū p q̄ ſubire velit pccōēs vt iur
 giū. Ex q̄o recte ſeq̄: q̄ pſie ad magnanū
 no e iracūdiū. Et q̄nto q̄s e mēte pſtancioz: rā
 to e ab ira remotioz. Quod pſirmās Gene. de
 clemē. li. j. de. Magnanimit⁹ pſiū e e placitū:
 z tranq̄llū: z iurias atq̄ offēſas deſpicere. Et
 itez diē: q̄ neminē mag⁹ decet clemētia ex oibz
 q̄ regē z pncipē: qz p h dñs aſſilāt. Sic em dō
 vniuerſalr oia regit z ſuauiter cūcra diſponit
 Sap. viij. Eſt em de⁹ paritēs in miſcōdia diſpo
 nēs. oia Sap. xv. Qn em de⁹ cogit ſūma iuſti
 cia vlcet pccā hoim: eūc h facit cū ſūma piera
 re z clemētia: ſp punitēs i infinitū circa z dignū
 Un Sap. xij. dr. Tu autē dñe cū tranq̄llitate iu
 dicas z cū miſcōdia: ſine q̄cūq̄ paſſiōe ire z mē
 ris pſturbatiōe. Ita pncēps q̄ pſicularit⁹ gubery
 nat z regit regnū pſclare. de rāto pſecū illū d
 regie de q̄nto ſua gubnatio ampli⁹ ſūmo regē
 ti aſſilāt: cui⁹ miſter z ſuus cōprobat. vt vult
 Egidi. de regi. pñ. li. j. pre. j. c. xij. Perfecere igiſ
 deū i regēdo imitat. q̄ clemētiā dñat z ira ac p
 turbatiōibz no paſſionat. Si em de⁹ no ſtari
 vlcet in ſe cōmiſſuz: mltomin⁹ gñioſus ani
 mus ſtari vlcet debet cū ira: ſibi diſplicēs z
 pſrariū in hoim ſibi a natura parem. vt vult
 Gene. li. j. de clemē. Si inq̄ dñ placabiles deli
 cta peccatiū no ſtariū fulminibz pſequūt: q̄n
 ro equi⁹ hoim homibz ppoſitū micti anio exer
 cere impiū. Reges igiſ debent eſſe benigni ex
 emplo apum. Hoc em docet natura in apibz: q̄
 ſunt iracūdiſſime z p capru corpoſ pungiſſi Apes
 me: z pte ira aculeos relinquūt i vulnere. Reg

Exēplū

Exēplū

Exēplū

De remediis cōtra irā propriā

in eoz caret aculeo in signū q̄ p̄ncipes r̄ recto/
res esse debet sine passiōibz ire in mēt̄ tranquillo
vt de Senē. ibidē. Tales fuerūt reges isrl̄: de
q̄b̄ d̄r. iij. Reg. xx. Reges israhel clemētes sūt.
Et Dauid rex erat māfuerissim⁹. Sic r̄ ip̄e in
ps̄. remūerari peccata dñi ex sua mansuerūt/
dine di. Memēto dñe dauid z ois māfuerūt/
nis ei⁹. Sic antiq̄ ip̄atores q̄nto fuerūt maio/
res: tāto ex magnanitate z gñoscitate ani fuerūt
ad irā cardiores. vt etiā z se viuipantes nō so/
lū nō irascēnt: s̄ etiā statuerūt ne punirent:
Sic. iij. de nuḡ curialiū legit d̄ Theodosio im/
peratore z bi i. Lodice. Si q̄s ip̄atozi maledi/
perit: vbi sic statuit. Si q̄s tradiderit noia n̄ra
maledicēti lacessando: cū pene nolum⁹ subiu/
gari. qm̄ si ex leuitate. p̄cessit p̄tendū: si ab in/
fama miserēdū. si ab iniuria remittēdū. Et in
polierato de vespasiano d̄r. q̄ qdā i ei⁹ viuipiū
clamāce ip̄e risit dicens h̄mōi. d̄bcm⁹ vob̄ risuz:
nobis correcciōes. gñoscit igit̄ animi ē iurias pa/
ciēter sufferrē: z nō passiōibz ire vindictā q̄re/
re. Ecōtra m̄lebris z degenerē mēt̄ ē ira fer/
uere. de oibz sibi aduersariis z moueri cholēri/
cer: ad modū parui caculli z inualidi v̄bis p̄ru/
meliosio se defendere: qz nō ē ira sup̄ irā m̄ler/
Eccl̄. xv. Vñ Senē. li. j. de clemētia. Magna
nimi ē tranquillo placidū z p̄titiū cō inimic⁹ / of/
fensam ferre z desp̄icere m̄lebre v̄o i ira ferue
re. Ecōtra v̄o ifirmi z d̄biles / egētes z p̄cupiscē
tes qd̄ appetit nō assequētes: sūt facile irascibi
les z cōmōbiles. vt d̄r Arist. ij. R̄bero. Et hoc
tō: qz caret animi gñoscitate. ¶ Quincū reme/
diū ē z̄sideratio diuie ordinatiōis. Nullū ei ma/
dinacōis magnū solatiū d̄z cē fidelit̄. Ois em̄ tribula/
z̄sideratiōis magnū solatiū d̄z cē fidelit̄. Ois em̄ tribula/
t̄ioy elue potio ē quā dat celest̄ medic⁹ q̄ discre/
tissim⁹ est z fidelissim⁹. Et h̄z h̄ac portioē q̄si i
vetro suo. fm̄ illud ps̄. Statuit aq̄s q̄si i vete
rē. Et ide disp̄sar ea filiis suis. pur videt expe
dire vnicuiqz. Et iō tolerāda ē tribulatio. hanc
rōnē ifinuar dñs nob̄ Joā. xvij. di. Calicē quē
dedit mihi p̄ non vis vt bibā illū: Tribulatio
etiā ē q̄si v̄ga in manu m̄ris amācissimē: qz in
manu dei q̄ filios suos diligit sup̄ oēm m̄rem.
fm̄ illd̄ Esa. xlix. Nunqd̄ obliuisci p̄t m̄ ifan
cē suū vt nō misereat filio vteri sui. z si illa oby
lita fuerit. ego tñ nō obliuiscar tui. Nō est aūc
muleū timēda v̄ga q̄ est i manu m̄ris amācissimē
me: s̄z misēdie dei. p̄cipue qm̄ aliq̄s sperat p̄ h̄
virgā a gladio pene eterne liberari. Ad h̄ac oz/
dinatiōes respiciebat Dauid: de q̄ legit. ij. Re.
xvi. q̄ cū semet malediceret sibi: z abisat p̄mina
rē maledicēti: ait Dauid. Dimittē eū vt male
dicat iux̄ p̄ceptū dñi. Est ḡ bonū remediū z irā
vt h̄o z̄sideret z cogitet: qz qm̄qz de ita ordina/
uit z voluit: vt quis v̄xaret aut tribularet.

Exēplū

Diuie oz/
dinacōis
z̄sideratiōis

z̄sideratiōis
v̄lipēsiō
iniuriarū

tam displicentiā desepit. Sic socrates fecit q̄
dum disputās colaphis cedere: z plerūqz irri/
sus p̄cinnere: oia tolerauit: z ex magnitudine
ani nō curauit. Vñ cū semel ieu calcis a q̄daz
p̄uerecēt: vt ait Lacr. i. li. de vita p̄boz: z sustie
rer: z dū qdā ei⁹ tolerācia miraret: ait. Si asin⁹
me calce p̄cussisset: nūqd̄ eū i iudicio p̄uenire/
cur igit̄ nō sic eq̄l̄t sustinēs ice⁹ boim: sic p̄cū
sus ferrē irrōnabilitū bestiaz. p̄p̄ca d̄r Senē.
li. d̄ ira. Lōrēdere cū pari anceps gladi⁹ est: cū
sup̄iore furiosū: cū inferiorē fordidū ē. z ita null⁹
est irascendū. Et addit. Si amic⁹ offendit fac
qd̄ noluit: si inimic⁹: fac qd̄ debuit: p̄udētorū
cedam⁹ z stultiorū remittam⁹. Nec ibi. Et itez
d̄r Senē. de remedijs fornicorū. Male inq̄t d̄
te loquū boies: Caro vel scipio r̄idet. Si bōt
de me loquerēt male moueret: s̄ qz mali mihi
obloquant nō turbor: qz malis displicere lau/
dari ē. Et iō male loquū: qz bñ loqui nesciūt:
z faciūt qd̄ nō mereoz: s̄ qd̄ solent. ¶ Ex illo p̄z
qz q̄nto min⁹ h̄o alioz facta aut vitā attendit. Nō bñ
tāto min⁹ ad irā mouet. z eō q̄nto maḡ alioz
vitā scrutat: tāto sepi⁹ ad irā inflāmat: q̄ em̄
ex curiositate m̄ta inuestigat: cūca inrogat:
oia p̄picere z videre laborat: p̄bare singla nō
cessat: hic irā nō delinat. qz p̄culdubio ex m̄tra
inq̄sitiōe p̄lma displicētia z z̄ria repiet: qz vñ si non ho
honorari vt cupit repiet tūc irascit: qz homies nozant:
irascit eis q̄ eos z̄suerūt honorare si ampli⁹
nō faciūt: vt d̄r Arist. ij. R̄bero. vñ se i sciētijs p̄ si alios se
cellere videt z sibi obloq̄ inuenit. boies ei irā: viderē p̄
scunt obloq̄antibz z despiciētibz ea i q̄b̄ ip̄i sty/
cellere d̄er: vt d̄r Arist. vbi sup̄. vel repiet qz bi q̄b̄ bñ
fecerūt inq̄ri sūt: qz homies irascit eis q̄ nō eō si inrell⁹
bñ faciūt vel eq̄le retribuūt vbi s̄. Itē aliq̄ ex ḡit qz sibi
curiositate repiet: qz de ip̄oz ifortunijz forsan obloq̄
aliq̄ nō cristant: p̄ qz inimicicie cōprobant: sic tur
itez p̄turbant. Itē cū p̄cipiūt qz aliq̄ eis oblo/
quunt: z aliq̄ p̄ntes nō p̄d̄erūt q̄s amicos re: si sentie
purauerūt. s̄lt̄ cōmouent ad irā. Itē cū multa alios inq̄
q̄rūt mala eis freq̄nt̄ nūciant. p̄ q̄ itez cristā eos
tur. De q̄b̄ laci⁹ Ar. vbi s̄. Et sic sine falso q̄ nī
mis curiosi s̄ z oia q̄rere z inuestigare facagūt: si aliq̄ nō
duos s̄lt̄ colloq̄ntes q̄rere qd̄ tractat n̄ d̄sistūt. cristant d̄
seorsū z in oculo alios audire q̄rūt: sp̄ vt irā d̄ano suo
scāt inueniūt. Ecōtra v̄o q̄ noua inuestigare sper
nit. de nulla re ad eū nō p̄cinere se icromittit. cā si aliq̄ nō
cū p̄p̄ijs facis inēdit: ab ira sibi facile cauēbit d̄d̄icē d̄
vt docet Senē. li. j. de ira. Vñ inq̄t nō esse ira p̄b̄ntibz
cund⁹: ne fueris curiosus. Nō em̄ oia expedite
videre vel audire. p̄līmū em̄ mali curiositas af si audis
fert: sed nec deerit suspiciōis argumētatio sim⁹: ut disp̄
plicitate opus est benigna rez icr̄p̄atio. q. d. c. enna
Qui curiositatē ḡfa multa videre z audire cōy
tendit suspiciosus erit et causam ire inuenit.
Dicūt notāret qui ex curiositate alioz vitam q̄
rit inuestigare zē. secus est si ex necessitate h̄ fa
ceret. vt qz haber alios dirigere aut gubernare
z vigilare ne aliq̄d mali faciāt aut negligētes
sint. Ecōtra qui benigne z in mēl⁹ res visas et

z
edific
rio v
tatio

R
No bñ

M
Dor
mōia

2
cōsidera
tio vtili/
tatis

auditas inceptat: q̄ simplr vadit z aliena non
scrutat hic p̄ irā n̄ p̄urbar. ¶ Septimū reme
diū est cōsideratio vtilitatis q̄ puenit ex tribula
tione: tam ī p̄nti q̄ in futuro. Hāc vtilitatem īsu
nuat David dicens de p̄secutoribz. Circūdede
rūt me sic apes. Apes aculeo pungūt. s̄ ex alia
p̄te mel tribuūt. Et licz timeat q̄ p̄ngūt: amāt
rū q̄ mel tribuūt. Sic p̄secutores licz pungāt
dū tribulātes īferūt. tū amādī sūt: q̄ mel cele
stis dulcedis q̄ dāmō p̄ferūt. medicinā em̄ ecer
ne corone hoi mīstrā. d̄z q̄ hō se hūiliare z illa
ras iniurias p̄ p̄ca sua sibi aduenisse: udi
care. Recēdat etiā q̄ sepe alios ī maioribz offē
derit sic meruerit vt turbet z offendat. z p̄ h
declinat irā z recēdat ad māsuetudinē. Un̄ dicit
Brist. v. l. c. h. Cū hoies p̄cāt se in iustū facere
z iusta pati z sustinere: tūc cessat irā. Nō em̄ est
irā ad iustū. s̄lī cū hō suā infirmitatē cōsiderat
q̄ nō sp̄ necē ē vt alij ei⁹ volūtari parēt: s̄z vī
ceuerla ip̄e ē alioz volūtari subijci debeat irā
cessat. sic docuit Dioge. vt h̄ ī vī p̄hoz. q̄ in
terrogat qd̄ agendū sit hoi vt nō irascat: rñ
dir. Recordet hō q̄ nō sp̄ necē ē vt furiat illi: s̄z
interdū op̄z vt obediat alēi. nec necē est vt sp̄
ab alijs coleret. s̄z q̄nq; patiat z ip̄e: cū h̄ fecer
it debilitat irā ei⁹. ¶ Ex illo p̄z: q̄ hūiliatio q̄
nos hūiliat: recōlētē defecet n̄ os: tollit
inramēns ire. S̄lī z hūiliatio passiva: q̄ alij
respectu n̄ri se hūiliat: ire demit occasiōes z p̄
cula. Cū em̄ q̄ serūū aut filiū corrigit. si hūilr
correcet se h̄ meminisse p̄fice z afferre. ex tali
hūiliatiōe irā mitigat z q̄scit. Un̄ Ar. ij. rbe
ro. Ad cōfiteutes iuste flagellari q̄ramur ab
ira. Hoc em̄ n̄alī offēdit ī camb. q̄ q̄ntūcūq;
sine cholericū iuadētes extraneos ingredietes
domos dñoz suoz. si tñ q̄ ab eis iuadunt sede
ant nec se defendat. a moztibz z crudelitare ces
sant. Un̄ de Ar. ibidē dī. ¶ Ad hūiliatos cessz
irā manifestat canes: n̄ mordētes eos q̄ residēt
¶ Octauū rmediū h̄ irā ē cōsideratio erit n̄ri
de hac vita: z eoz q̄ post moztē sequunt. Unde
Eccl. xvij. d̄. Memēto nouissimoz: z desine
inimicari. Et subdit. Memēto timorem dñi z
ne irascaris. p̄rio. Qui em̄ se moztūz cōsiderat:
irā q̄rat cū illo: q̄ ex cōsideratiōe moztis h̄ alioz
rum iuuare: peccare desistit. Jō ad moztē cōsi
deratōz sapiēs quemlibet horat Eccl. vij. dī.
Moztis nouissima tua z ī eternū nō peccab.
Moztis em̄ meditatio inuenit timorē. vt vult
Bre. ī moral. sup̄ dicit h̄o sapiēs: dī. Qui in
q̄ cōsiderat q̄lis erit ī moztē sp̄ timid⁹ ē ī op̄ari
one. Et ex h̄ nil qd̄ transire apperit. cunctis p̄ntis
vite desiderijs h̄ dī. p̄fecta em̄ vira ē moztis me
ditatio: quā dū iusti sollicitē pagūt: culpaz laz
quos euadit. Nec Bre. Et cū meditatio moztis
ris timorē induc̄ irā z feruorē excludit. Un̄ dicit
Brist. ij. Rbeto. q̄ īpossibile est sil̄ timere z ira
sci. Ira em̄ fac̄ audacē: timor h̄o vecordē z p̄
fillantē. Rursū moztis meditatio iram se
dat: q̄ post moztē inimici n̄ habz qd̄ peniteat.

M
Moztis
mōza

z sic ira cessat. Un̄ Bristo. j. Rbeto. d̄. q̄ hoies
nō irascunt nesciētibz sic moztis extremū ve
lut passis: nec irascunt nō faciētibz. qd̄ p̄firmat
p̄ qndā poctā q̄tare volentē achillē de bectore
moztuo: dī. Surdā terrā cruciat irar. q. d. be
ctoz iam ē surda terra cruciat nō susceptua:
igit cessat ira. Jcē moztis meditatio irā sedat: qz
moztis oia purificat: dños z suos: parhos z ma
gnos siles fac̄. z oem̄ cām ire tollit. Un̄ Boe. ij
de p̄lo. me. vij. Moztis sp̄m̄it alā gl̄iam: iuol
uit hūile pariter z celsūm caput: equatq; sum
mis ifima. Erōne illi⁹ paritatis cessare d̄z ois
ira. vt offēdit Gene. li. de ira. dī. Quid suo qd̄
dñō: qd̄ clienti qd̄ regi irascens: paululum vī
ues. Et ecce moztis q̄ nos pares fac̄. qd̄ cum leu/
amur: z vita seditiosa p̄ruibamur: stat sup̄ cas/
pue fatū. i. moztis. z p̄ cūctos dies ipurati: p̄p̄ iram
ac p̄p̄ sp̄ accedit. Qui igit moztē arēde cōside
rat deū timebit. z sic ab ira q̄ in p̄ri cedit moztis
inertū recedit. Ecce iā p̄z quō cōsideratio moztis
ē rmediū h̄ irā. Sic etiā cōsideratio eoz q̄
post moztē sequunt tollit irā. Qui em̄ cōsiderat
h̄oū ch̄: i. Nat. v. dī. Omnis q̄ irascit f̄ri suo
reus erit iudicio. z q̄ dixerit racha reus erit cō
cilio. q̄ aut dixerit fatue re⁹ erit gēbenne ignis:
mērito irā declinat. Nā p̄mo dñs ponit iram
sine voce. postea irā cū voce s̄z non pleno h̄o.
tertio irā cū p̄fecto f̄mōe. z cuiuslibet penā suam
annectit. P̄z etiā ex h̄: qz irā ē vñū de seprē vī
cjs capitalibz: q̄b̄ debet eēna dānatio. His q̄
remedijs studeat q̄libz diligenter irā vitare: ne
post penas q̄s hic irar sustinet eēna p̄seq̄ pe
nam. Hoc vult p̄pha. Irascimini z nō. pec. vbi
horat oem̄ irā iusta nos declinare. qd̄ nob̄ p̄
stare dignet dñs noster Jesus christus in secu
la benedicet. Amen.

Timor
moztis ex
cludit

De quarto vicio capitali vici
Acidia. Semo. LVII.

Quodcumq; pōt

facere man⁹ tua istanter opare Eccl
ix. In p̄cedētibz f̄mōibz audistis pla
ira z filiabz eozūdē. Et finalit de ira p̄la mala
q̄ ex ip̄a sequūt. z eādē rmedia in p̄rio ser. p̄ce
dētī h̄ irā. Nūc p̄r cogitau dicere de q̄ro ca/
pitale vicio. vici d̄ acidia d̄ q̄ p̄uenit d̄icēdū
ē post irā. Eo q̄ ex ira h̄o reddit repid⁹: acidio
sua: z id̄iposuit ad oia opa bona. Hāc autē aci
diā dissuadet Sapiēs ī v̄bis thear. dī. Qd̄cūq;
pōt facere man⁹ tua zc. vbi de Micro. Fac qd̄
cūq; nūc potes z labora. qz cū ad iferna descen
des locus nō erit p̄nie: qd̄ z saluator bñ inuic
Jō. ij. dī. Ne op̄z opari opa ei⁹ q̄ misit me
donec dies est: venit nox qñ nemo pōt opari.
Pro q̄ra Bue maria. ¶ Qd̄cūq; pōt man⁹ tua
facere istanter opare zc. ¶ Circa hec v̄ba the
mar. P̄rio ī p̄nti f̄mōe cogitau dicere ea q̄ sūt
ad d̄estinatōez acidie ī gnālī. Pro q̄ ē adūcēdū

4

Ex
die
laz
stie
in
re.
cul
ne.
cū
llī
fac
oz
ez
ie d̄
bōi
ibi
au:
uz:
ps
die
oz
em̄
ar:
nō
ka
l̄ n̄ si non bo
ics noratur.
l̄
p̄ si aliof se
ra: vider p̄
ru: cellere
bñ
ez si in celli
p̄ gic q̄ lib
an obloqui
sic tur
lo/
re: si sentie
lea aliof m̄
stā ros
ni
ic: si alij nō
ic. cristianē d̄
ay dānosuo
er
cā si alij nō
die p̄dixere d̄
ra p̄bētibz
dic
af si andij
m̄: ut displi
d. c. enria
ō
ic.
q̄
se
re
es
et.